

Poređenje propisa o elektronskim dokumentima

Ubrzana digitalizacija poslovanja privatnog i javnog sektora uslovila je formiranje specifičnih pravnih regulativa koje preciziraju forme, odnose, prava i odgovornosti u digitalnom prostoru. Kada je reč o regulisanju pitanja elektronskih faktura i pratećih finansijskih dokumenata trenutno smo upućeni na važeći **Zakon o elektronskom dokumentu, elektronskoj identifikaciji i uslugama od poverenja u elektronskom poslovanju**, kao i na zakon koji je u pripremi, odnosno **Nacrt zakona o elektronskom fakturisanju**.

Uz njih, pojedini segmenti bliže su određeni pravilnicima i posebnim aktima koji proističu iz Zakona o elektronskom dokumentu, kao što su *Pravilnik o uslovima za postupke i tehnološka rešenja koji se koriste tokom pouzdanog elektronskog čuvanja dokumenta, Pravilnik o uslovima za pružanje usluge kvalifikovane elektronske dostave i sadržaja potvrde o prijemu i dostavi elektronske poruke* i slično..

Ova akta donesena su od strane **različitih nadležnih ministarstava** što je stvorilo određena preplitanja, ali i neusaglašenosti koje ne daju jasne smernice budućim učesnicima u procesu obrade i distribucije faktura u elektronskom obliku. Nacrt zakona o elektronskom fakturisanju sačinilo je ministarstvo finansija i javna rasprava je nedavno zaključena, dok je Zakon o elektronskom dokumentu donet od strane Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija i u primeni je od 2017-e godine.

Na samom početku treba napomenuti da se u **Zakonu o elektronskom dokumentu govori o svim tipovima dokumenata** – aktima, ugovorima, uverenjima, zvučnim i video zapisima i slično, uključujući za sada i platna dokumenta. **Zakon o elektronskom fakturisanju se odnosi isključivo na fakture** i prateća finansijska dokumenta i tu nailazimo na prve nejasnoće i pitanje - odredbama kog od ova dva zakona će se regulisati faktura i da li će odredbe o elektronskom dokumentu koje se kose sa propisima iz zakona o fakturisanju biti u tim slučajevima nevažeći?

Obavezu primene elektronskih faktura prema budućem zakonu imaju i javni i privatni sektor, a izuzeti će biti samo subjekti koji nisu PDV obveznici. U rokovima za početak obavezne primene elektronske fakture definiše se da privatni sektor, do obavezujućeg datuma (1. januara 2023), može primenjivati Zakon o elektronskom dokumentu, ali se u odeljku o prestanku važenja odredaba drugih zakona to eksplicitno ne definiše.

Pitanje **posrednika u razmeni faktura** je među većim razlikama koje se javljaju između ova dva zakona. Počev od terminologije, opisa usluge, do uslova za sticanje dozvole i nadležnih institucija koje ih izdaju.

Poređenje stavki o posrednicima

	Zakon o elektronskom dokumentu	Zakon o elektronskom fakturisanju
Nadležni organ	Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija	Ministarstvo finansija
Termin	Pružalac usluge od poverenja – kvalifikovana dostava elektronskog dokumenta	Informacioni posrednik

Uslovi za sticanje dozvole	Zahtevi precizno određeni Pravilnikom (oprema, ljudski resursi sa stepenom obrazovanja, iskustvom i sertifikatima)	Još uvek nedefinisani.
Registracija	Registar pružalaca kvalifikovanih usluga od poverenja + Povezivanje sa Centralnim sistemom za proveru podataka.	Dozvola ministarstva + Posedovanje sopstvenog sistema za upravljanje fakturama i povezivanje na Sistem elektronskih faktura (Ministarstvo)
Korisnici usluga	I javni i privatni sektor	Privatni sektor *Za javni sektor nije u potpunosti jasno da li mogu angažovati informacionog posrednika za kupovinu sistema za upravljanje fakturama, ali ne i za samu uslugu distribucije faktura ili uopšte ne mogu angažovati posrednika.

Da li će „informacioni posrednici“ ujedno morati da budu i „pružaoци usluge kvalifikovane dostave elektronskog dokumenta“, ostaje da se vidi.

Kada je reč o sistemima u kojima je potrebno registrovati dokumenta, u Nacrtu zakona o fakturisanju definišu se „**sistem elektronskih faktura**“ kojim upravlja samo ministarstvo i „sistem za upravljanje elektronskim fakturama“ koji može biti sistem koji ministarstvo nudi na korišćenje ili sistem informacionog posrednika. Sa druge strane, Zakon o elektronskom dokumentu ne predviđa unos dokumenata u sistem, već samo propisuje pružaoциma usluge dostave da se registruju i obezbede pristup „**centralnom sistemu za razmenu poruka kvalifikovane elektronske dostave**“. Ovo je predviđeno za slučajeve u kojima pošiljalac i primalac koriste različite pružaoce usluga, kako bi se obezbedio tok dokumenta.

Po pitanju **validnosti i čuvanja dokumenta**, u pravilnicima o pouzdanom elektronskom čuvanju dokumenta i o kvalifikovanoj dostavi, koje je donelo ministarstvo trgovine, jasno je definisana upotreba elektronskog potpisa, uz vremenske žigove koji daju validnost dokumentu. Ova dva zakona saglasna su da je elektronski dokument validan i bez štampane verzije, međutim Nacrtu zakona o elektronskoj fakturi, po pitanju čuvanja dokumenta upućuje se na **srpski standard elektronskog fakturisanja**, a ne na važeći Pravilnik o pouzdanom elektronskom čuvanju dokumenta, što dodatno unosi neusaglašenost.

Prema aktu ministarstva finansija propisuju se obavezni podaci koje dokument treba da sadrži (poput podataka o prodavcu i kupcu, robi, iznosu poreza, ukupnoj ceni, instrukcijama za plaćanje i slično), dok se elektronski potpis posebno ne pominje niti se upućuje na primenu Zakona o elektronskom dokumentu (koji ima jasno definisane evropske ETSI standarde), pa trenutno nije sasvim jasna procedura.

Budući da se brojni članovi novog zakona pozivaju na **Srpski standard elektronskog fakturisanja** i da on još uvek nije objavljen, budući pružaoци ovih usluga neće imati dovoljno vremena da usaglase procese pre prvog roka primene koji se odnosi na razmenu u kojoj je jedna od strana javni sektor.

Rokovi primene Zakona o elektronskom fakturisanju

Javni sektor i transakcije između javnog i privatnog sektora
Obaveza od 1.jula 2021.

Privatni sektor

Obaveza prijema od 1.jula 2022.

Obaveza izdavanja i prijema od 1. januara 2023.

Zakoni

[PRAVILNIK uslovi za pružanje usluge kvalifikovane elektronske dostave \(paragraf.rs\)](#)

[PRAVILNIK - uslovi i tehnološka rešenja za pouzdano čuvanje elektronskog dokumenta \(paragraf.rs\)](#)

[NACRT ZAKONA O ELEKTRONSKOM FAKTURISANJU - Tekst propisa \(paragraf.rs\)](#)

[Zakon o elektronskom dokumentu, elektronskoj identifikaciji i uslugama od poverenja u elektronskom poslovanju \(paragraf.rs\)](#)

[Registar pružalaca kvalifikovanih usluga od poverenja - ePotpis \(mtt.gov.rs\)](#)

Citati

Zakon o elektronskom dokumentu, elektronskoj identifikaciji i uslugama od poverenja u elektronskom poslovanju (2017) Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija	Nacrt zakona o elektronskom fakturisanju (2021) Ministarstvo finansija
„ elektronski dokument je skup podataka sastavljen od slova, brojeva, simbola, grafičkih, zvučnih i video materijala, u elektronskom obliku“ (član 2)	„ elektronska faktura je faktura ili drugi zahtev za isplatu koja je izdata, poslata i primljena u strukturiranom elektronskom formatu, posredstvom sistema elektronskih faktura, koji omogućava njenu automatsku i elektronsku obradu, odnosno fakturu koja je izdata za promet bez naknade, uključujući i avanse“ (član 2)
„ pružalac usluge od poverenja je pravno ili fizičko lice u svojstvu registrovanog subjekta koje pruža jednu ili više kvalifikovanih usluga od poverenja“	„ informacioni posrednik je pravno lice koga, posle dobijene saglasnosti ministarstva nadležnog za poslove finansija, subjekt privatnog sektora može u skladu sa ugovorom angažovati za usluge izdavanja, evidentiranja, obrade, slanja, primanja i čuvanja elektronskih faktura i prateće dokumentacije“
„ pružalac kvalifikovane usluge od poverenja je pravno ili fizičko lice u svojstvu registrovanog subjekta koje pruža jednu ili više kvalifikovanih usluga od poverenja“ (član 2)	„ centralni informacioni posrednik je nadležna jedinica u okviru ministarstva za poslove finansija, koja vodi registar informacionih posrednika, upravlja sistemom elektronskih faktura i odgovorna je za njihovo funkcionisanje“ (član 2)

<p>„usluga elektronske dostave je usluga prenosa podataka elektronskim putem u okviru koje pružalac usluge obezbeđuje dokaze o postupanju sa prenesenim podacima, uključujući dokaz slanja i prijema podataka, čime se preneseni podaci štite od rizika gubitka, krađe, oštećenja odnosno bilo kojih neovlašćenih promena“ (član 2)</p>	<p>„subjekt privatnog sektora poslove infomacionog posrednika, u vezi sa izdavanjem, slanjem, primanjem i čuvanjem elektronskih faktura, može da poveri informacionom posredniku koji poseduje saglasnost ministarstva nadležnog za poslove finansija“ (član 14)</p>
<p>„ukoliko dokument sadrži elektronski potpis ili elektronski pečat, ta činjenica treba da bude jasno iskazana u spoljnoj formi elektronskog dokumenta“ (član 9)</p>	<p>*u obaveznim podacima koje faktora treba da sadrži ne spominje se prikaz elektronskog potpisa ili pečata, ali se upućuje na srpski standard elektronskog fakturisanja kao izvor svih ostalih detalja.</p>
<p>„centralni sistem za razmenu poruka kvalifikovane elektronske dostave je sistem koji omogućava pružaocima usluge da vrše proveru adresa korisnika drugog pružaoca usluge, čime se omogućava prijem i slanje poruka i kada je pošiljalac ili primalac poruke korisnik drugog pružaoca usluge kvalifikovane elektronske dostave“ (član 14 – <i>Pravilnik o uslugama kvalifikovane dostave</i>)</p>	<p>„sistem elektronskih faktura je informatično-tehnološko rešenje kojim upravlja centralni informacioni posrednik i preko koga se vrši slanje, prijem, evidentiranje, obrada i čuvanje elektronskih faktura i prateće dokumentacije“ (član 2)</p> <p>„sistem za upravljanje fakturama je sistem za upravljanje poslovnim procesima, odnosno poslovnim procesima verifikacije faktura od strane subjekata javnog sektora sa više nivoa saglasnosti, a koji ne poseduju svoj sistem ili deo sistema za upravljanje fakturama“ (član 2)</p>
<p>„kako bi se obezbedila mogućnost dokazivanja validnosti kvalifikovanog elektronskog potpisa odnosno pečata tokom celog perioda čuvanja, pouzdano elektronsko čuvanje dokumenta podrazumeva obezbeđenje: 1) dokaza da je dokument postojao u tačno određenom trenutku, zasnovano na kvalifikovanom vremenskom žigu; 2) održavanje statusa validnosti kvalifikovanog elektronskog potpisa ili pečata u odnosu na vremenski trenutak iz tačke 1) ovog člana; 3) dostupnosti izvorno čuvanog elektronskog dokumenta i svih dodatnih podataka kojima se potvrđuje ispunjenost uslova iz tač. 1) i 2) ovog člana; 4) održavanja poverenja u integritet i autentičnost svih podataka iz tačke 3) ovog člana pod pretpostavkom da tokom perioda čuvanja može da se pojavi sumnja u prethodno korišćene kriptografske algoritme, heš funkcije i postupke ili da se dogodi opoziv sertifikata korisnika ili sertifikata pružaoca usluge od poverenja“ (član 3; <i>Pravilnik o uslovima za postupak i tehnološka rešenja koji se</i></p>	<p>„elektronska faktura, u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak izvršenja, predstavlja verodostojnu ispravu, ako je od strane izdavaoca elektronske fakture ili informacionog posrednika u njegovo ime poslata primaocu elektronske fakture posredstvom sistema elektronskih faktura“ (član 9)</p>

<i>koriste tokom pouzdanog elektronskog čuvanja dokumenta)</i>	
*nije precizno određeno.	„elektronska faktura izdata ili primljena od strane subjekta javnog sektora čuva se trajno u sistemu elektronskih faktura“ „elektronska faktura izdata i primljena od strane fubjekta privatnog sektora čuva se u roku od 10 godina od isteka godine u kojoj je izdata elektronska faktura“ (član 16)